ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 1.10.2019
COM(2019) 445 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Έκθεση σχετικά με τις άδειες εξαγωγής το 2017 και το 2018 δυνάμει του κανονισμού για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Εισαγωγή

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία[1], επέβαλε ορισμένους περιορισμούς στο εμπόριο. Οι περιορισμοί αυτοί αφορούσαν ειδικότερα μια σχεδόν απόλυτη απαγόρευση των εξαγωγών από την Ευρωπαϊκή Ένωση και των εισαγωγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά αντικείμενα που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ, καθώς και μια απαίτηση προηγούμενης άδειας για εξαγωγές ορισμένων άλλων αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ ή στο παράρτημα ΙΙΙα.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (εφεξής «κανονισμός (ΕΕ) 2019/125»)[2] κωδικοποιεί και καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου[3].

Το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 ορίζει ότι τα κράτη μέλη εκπονούν δημόσια ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων, όπου δίδουν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων που έχει ληφθεί, σχετικά με τα αντικείμενα και τις χώρες που αφορούν οι αιτήσεις και σχετικά με τις αποφάσεις που έχουν λάβει όσον αφορά τις αιτήσεις αυτές. Το άρθρο 26 παράγραφος 4 ορίζει ότι η Επιτροπή συντάσσει ετήσια έκθεση που συγκεντρώνει τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων τις οποίες έχουν δημοσιεύσει τα κράτη μέλη και την καθιστά δημοσίως διαθέσιμη.

Η παρούσα πρώτη έκθεση παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες χορήγησης αδειών από τα κράτη μέλη όσον αφορά τις εξαγωγές αντικειμένων που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια ή για τη θανατική ποινή, το 2017 και το 2018[4].

Και τα 28 κράτη μέλη κοινοποίησαν τον αριθμό των αδειών εξαγωγής που χορηγήθηκαν και απορρίφθηκαν δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 1 και του άρθρου 16 παράγραφος 1, καθώς και τα αντικείμενα και τις χώρες προορισμού τις οποίες αφορούσαν. Με την εξαίρεση ενός κράτους μέλους, ανέφεραν επίσης τους αριθμούς ή τις ποσότητες των αντικειμένων για τα οποία χορηγήθηκε άδεια εξαγωγής και την κατηγορία του τελικού χρήστη στον οποίο επρόκειτο να παραδοθούν τα εν λόγω αντικείμενα.

---

1 ΕΕ L 200 της 30.7.2005, σ. 1.

2 ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1.

3 Βλ. κατάλογο των τροποποιήσεων στο παράρτημα Χ του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125.

4 Η παρούσα έκθεση δεν παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής από τους εξαγωγείς για την εξαγωγή αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV (παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125).

Άδειες δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1 και το άρθρο 16 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, απαιτείται άδεια για την εξαγωγή[5] των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ και στο παράρτημα IV, αντίστοιχα. Το παράρτημα ΙΙΙ αφορά ορισμένα αντικείμενα που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Στο παράρτημα IV απαριθμούνται ορισμένα αντικείμενα που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή θανατικής ποινής. Εκτός από τις περιπτώσεις όπου η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής που καθορίζεται στο παράρτημα V χρησιμοποιείται για εξαγωγές αντικειμένων τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα IV, η άδεια πρέπει να λαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους, όπως απαριθμούνται στο παράρτημα Ι.

Οι εξαγωγές σε προορισμούς που απαριθμούνται στην ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής είναι συνήθως δυνατό να πραγματοποιούνται δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής χωρίς να χρειάζεται να λάβουν ειδική ή συνολική άδεια χορηγούμενη από κράτος μέλος. Οι προορισμοί αυτοί είναι χώρες που έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα και έχουν επιβεβαιώσει την εν λόγω κατάργηση μέσω διεθνούς δέσμευσης. Ωστόσο, αν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ως προς την ικανότητα του εξαγωγέα να συμμορφωθεί προς τους όρους της άδειας ή προς κάποια διάταξη της νομοθεσίας που αφορά τους εξαγωγικούς ελέγχους, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος ο εξαγωγέας μπορεί να του απαγορεύσει τη χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής.

Το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού 2019/125 ορίζει ότι η άδεια εξαγωγής που χορηγείται από κράτος μέλος μπορεί να είναι ειδική (άδεια εξαγωγής προς έναν τελικό χρήστη ή παραλήπτη σε τρίτη χώρα) ή συνολική άδεια (άδεια εξαγωγών προς έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους τελικούς χρήστες ή διανομείς σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες τρίτες χώρες)[6].

Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού απαγορεύουν τις εξαγωγές, τις εισαγωγές και τη διαμετακόμιση των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν μόνο για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε τρίτη χώρα είτε, όσον αφορά το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους.

[5] Στο άρθρο 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, ως «εξαγωγή » ορίζεται «κάθε έξοδος αντικειμένων από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εξόδου αντικειμένων για την οποία απαιτείται τελωνειακή διασάφηση, καθώς και της εξόδου αντικειμένων μετά από την αποθήκευσή τους σε ελεύθερη ζώνη κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

[6] Οι πλήρεις ορισμοί για τους όρους «ειδική άδεια» και «συνολική άδεια» παρατίθενται στο άρθρο 2 στοιχεία ιστ) και ιζ), αντίστοιχα.

2. Άδειες που χορηγήθηκαν και άδειες που απορρίφθηκαν

2.1 Το 2018, ο συνολικός αριθμός των αδειών που κοινοποιήθηκαν ανήλθε σε 231, και 11 κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν χορηγήσει άδειες. Το 2017, ο συνολικός αριθμός των αδειών που κοινοποιήθηκαν ήταν 292, και χορηγήθηκαν από 12 κράτη μέλη. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι δεν έχουν λάβει αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125.

Δεδομένου ότι οι ορισμοί της ειδικής άδειας και της συνολικής άδειας που παρατίθενται στο άρθρο 2 του κανονισμού δεν περιλαμβάνουν ποσοτικό στοιχείο, η ένδειξη του αριθμού των αδειών που χορηγήθηκαν δεν αποτελεί ένδειξη του αριθμού ή της ποσότητας των αντικειμένων που καλύπτουν οι εν λόγω άδειες. Επιπλέον, ο υπολογιζόμενος αριθμός ή η ποσότητα των εξαγωγών από ολόκληρη την ΕΕ οι οποίες έχουν λάβει άδεια παρέχει ελλιπή εικόνα διότι ένα κράτος μέλος δεν διαβίβασε καμία πληροφορία σχετικά με τον αριθμό ή τις ποσότητες των αντικειμένων και τις κατηγορίες των σχετικών τελικών χρηστών.

2.2 Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν ότι δεν έχουν λάβει αιτήσεις. Τα ακόλουθα στοιχεία ενδεχομένως να εξηγούν γιατί ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν λάβει αιτήσεις για ειδικές ή συνολικές άδειες εξαγωγής.

Πρώτον, ο κατάλογος των αντικειμένων για τα οποία απαιτείται άδεια εξαγωγής, ο οποίος παρατίθεται στα παραρτήματα ΙΙΙ και IV του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, είναι αρκετά περιορισμένος και η απαίτηση άδειας εξαγωγής που προβλέπεται στον κανονισμό δεν ισχύει για παραδόσεις αντικειμένων σε πελάτες στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης.

Δεύτερον, το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού ορίζει ότι ο εξαγωγέας πρέπει να λαμβάνει άδεια από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο ο εν λόγω εξαγωγέας κατοικεί (φυσικό πρόσωπο) ή είναι εγκατεστημένος (νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα).

Τέλος, ένα μέρος των εξαγωγών ορισμένων αναισθητικών που απαριθμούνται στο παράρτημα IV πραγματοποιείται δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής που καθορίζεται στο παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125. Οι εξαγωγές των εν λόγω αντικειμένων στις χώρες που απαριθμούνται στο παράρτημα V είναι συνήθως δυνατό να πραγματοποιούνται χωρίς ειδική ή συνολική άδεια εξαγωγής.

2.3 Ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 επιβάλλει απαίτηση άδειας εξαγωγής ώστε οι αρμόδιες αρχές να ελέγχουν κατά πόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι, σε περίπτωση εξαγωγής, τα αντικείμενα ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (παράρτημα ΙΙΙ) ή για τη θανατική ποινή (παράρτημα IV). Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 20 παράγραφος 8 του κανονισμού ορίζει ότι η αρμόδια αρχή θα πρέπει να λαμβάνει «πλήρεις πληροφορίες, ιδίως σχετικά με τον τελικό χρήστη, τη χώρα προορισμού και την τελική χρήση των αντικειμένων».

Κατά τη διάρκεια της διετούς περιόδου, κοινοποιήθηκε η απόρριψη εννέα αιτήσεων για άδεια εξαγωγής: πέντε το 2018 και τεσσάρων το 2017. Οι περιπτώσεις απόρριψης που κοινοποιήθηκαν το 2018 αφορούσαν ορισμένες σκοπούμενες συναλλαγές με πελάτες στο Μπαγκλαντές, την Κίνα (Μακάο), την Αίγυπτο, τη Μολδαβία και το Βιετνάμ, ενώ το 2017 οι απορρίψεις αφορούσαν ορισμένες σκοπούμενες συναλλαγές με πελάτες στην Ακτή Ελεφαντοστού, το Καζαχστάν, το Τόγκο και τη Μολδαβία. Οι συναλλαγές για τις οποίες δεν χορηγήθηκε άδεια αφορούσαν κατά κύριο λόγο αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα III· ωστόσο, οι συναλλαγές με το Μπαγκλαντές και την Αίγυπτο αφορούσαν αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV.

Μια τέτοια απόρριψη, γνωστή επίσης και ως «άρνηση», σημαίνει κατά κανόνα ότι ο εξαγωγέας δεν υπέβαλε στην αρμόδια αρχή επαρκείς πληροφορίες ώστε να αποδείξει ότι, στην προκείμενη περίπτωση, τα εκάστοτε αντικείμενα επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν για θεμιτό σκοπό. Με άλλα λόγια, η άρνηση δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη την ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων για το ότι τα αγαθά επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή για τη θανατική ποινή.

2.4 Όσον αφορά τις πληροφορίες που διαβίβασαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή, δεν γίνεται κατά κανόνα διάκριση μεταξύ ειδικών αδειών και συνολικών αδειών. Ένα κράτος μέλος ανέφερε ότι είχε χορηγήσει τρεις συνολικές άδειες σχετικά με αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα III· αφορούσαν εξαγωγές αντικειμένων τα οποία επρόκειτο να χρησιμοποιήσουν ορισμένες εθνικές αρχές για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους στο εξωτερικό.

2.5 Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 απαγορεύουν την εξαγωγή, την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση, αντίστοιχα, των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα II. Σύμφωνα με τον κανονισμό, επιτρέπεται τις αρμόδιες αρχές να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνο εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε τρίτη χώρα είτε, όσον αφορά το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους. Οι αρμόδιες αρχές ανέφεραν ότι δεν χορήγησαν τέτοιες άδειες το 2017 και το 2018.

2.6 Στο παράρτημα 1 της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αδειών εξαγωγής που χορήγησαν τα κράτη μέλη το 2017 και το 2018. Οι εξαγωγές δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής (παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125) δεν περιλαμβάνονται στις πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αδειών που χορήγησαν τα κράτη μέλη.

3. Τελικοί χρήστες

3.1 Με βάση τις πληροφορίες που έλαβε η Επιτροπή είναι δυνατό να γίνει διάκριση μεταξύ της τελικής χρήσης για την επιβολή του νόμου, της τελικής

χρήσης από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφάλειας, της ιατρικής τελικής χρήσης (νοσοκομειακή και κτηνιατρική χρήση) των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, της βιομηχανικής χρήσης [ιδίως του βάλσαμου κοκκινοπίπερου (Oleoresin capsicum) που απαριθμείται στο παράρτημα III] και των εξαγωγών προς εταιρείες διενέργειας συναλλαγών.

3.2 Από τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν προκύπτει ότι οι εταιρείες διενέργειας συναλλαγών αντιστοιχούν σε σημαντικό μέρος των εξαγωγών φορητών όπλων ηλεκτρικής εκκένωσης, φορητών όπλων ή εξοπλισμού για τη χορήγηση μιας δόσης χημικής ουσίας εξουδετέρωσης ή ερεθισμού, και θειοπεντάλης νατρίου. Δεν είναι σαφές κατά πόσον το άρθρο 12 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, το οποίο προβλέπει τον τρόπο με τον οποίο η αρμόδια αρχή θα πρέπει να αξιολογεί τις εξαγωγές πελαργονικού οξέος (vanillylamide) (PAVA) και βάλσαμου κοκκινοπίπερου (Oleoresin capsicum) (OC)[7] σε έναν διανομέα, εφαρμόστηκε κατ' αναλογία για την αξιολόγηση των εν λόγω εξαγωγών.

3.3 Όπως προαναφέρθηκε, ένα κράτος μέλος δεν διαβίβασε πληροφορίες σχετικά με την κατηγορία των τελικών χρηστών την οποία αφορούσαν οι άδειες που χορήγησε.

3.4 Στα παραρτήματα 2 και 3 της παρούσας έκθεσης συνοψίζονται οι πληροφορίες που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή σχετικά με τον όγκο των συναλλαγών και την τελική χρήση των εξαγωγών που έλαβαν άδεια το 2017 και το 2018, αντίστοιχα.

4. Αντικείμενα και χώρες προορισμού τις οποίες αφορούσαν οι άδειες εξαγωγής

4.1 Οι πληροφορίες που διαβιβάστηκαν από τις αρμόδιες αρχές περιλαμβάνουν ορισμένες φορές άδειες για εξαγωγές σε προορισμούς οι οποίοι απαριθμούνται στην ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής [παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125] αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV. Οι εξαγωγές αυτές είναι συνήθως δυνατό να πραγματοποιούνται δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής χωρίς να λαμβάνουν ειδική ή συνολική άδεια χορηγούμενη από κράτος μέλος. Δεν είναι σαφές αν στις περιπτώσεις αυτές δεν πληρούνταν οι όροι της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής ή αν υπάρχει άλλη εξήγηση. Για παράδειγμα, είναι πιθανό ο εξαγωγέας να προτίμησε να λάβει ειδική ή συνολική άδεια.

4.2 Ένα κράτος μέλος δεν διευκρίνισε ποια από τα αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV αφορούν οι κοινοποιηθείσες άδειες. Οι προορισμοί των εξαγωγών που έλαβαν άδεια από το εν λόγω κράτος μέλος περιλαμβάνονται στην περίληψη, υπό την επικεφαλίδα «Άλλο ή χωρίς διευκρίνιση στο παράρτημα IV».

[7] Βλ. σημεία 3.2 και 3.3 του παραρτήματος III του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125.

4.3 Ένα άλλο κράτος μέλος ανέφερε ότι τα αντικείμενα είχαν «εξαχθεί» σε μία από τις Αγγλονορμανδικές Νήσους. Η πληροφορία αυτή δεν ελήφθη υπόψη για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, δεδομένου ότι τέτοιου είδους παράδοση δεν θεωρείται εξαγωγή, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125.

4.4 Στα παραρτήματα 4 και 5 της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους προορισμούς των εξαγωγών για τις οποίες τα κράτη μέλη χορήγησαν άδεια το 2017 και το 2018, αντίστοιχα. Αν μια συγκεκριμένη ονομασία χρησιμοποιείται στον κατάλογο των προορισμών, δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι υπερβαίνει την αναφορά στο (τελωνειακό) έδαφος που είναι κοινώς γνωστό με την ονομασία αυτή.

———